

Věc C-160/23**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora Evropské unie****Datum doručení:**

15. března 2023

Předkládající soud:

Sąd Okręgowy w Warszawie (Polsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

14. března 2023

Trestní řízení proti:

CG

Předmět původního řízení:

Řízení o výkonu pravomocného odsuzujícího rozsudku v trestní věci

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce:

Výklad čl. 19 odst. 1 druhého pododstavce Smlouvy o Evropské unii, článku 47 Listiny základních práv Evropské unie a zásad právní jistoty, nezpochybnitelnosti pravomocných rozhodnutí, proporcionality a procesní autonomie v kontextu posouzení, zda vykonatelný rozsudek vydal soud, který splňuje požadavky, aby se jednalo o nezávislý a nestranný soud, předem zřízený zákonem; článek 267 SFEU

Předběžné otázky

1. Musí být čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec Smlouvy o Evropské unii (SEU), článek 47 Listiny základních práv Evropské unie a obecné zásady unijního práva: zásady právní jistoty, nezpochybnitelnosti pravomocných rozhodnutí, proporcionality a procesní autonomie, vykládány v tom smyslu, že brání jakékoli vnitrostátní právní úpravě, která zamezuje tomu, aby soud v rámci řízení o výkonu

pravomocného odsuzujícího rozsudku v trestní věci ověřil, zda byl vykonávaný rozsudek vydán soudem, který splňuje požadavky, aby se jednalo o nezávislý a nestranný soud, předem zřízený zákonem, a v případě zjištění, že tyto požadavky nebyly splněny, aby v souladu s dosavadní judikaturou Soudního dvora Evropské unie z této skutečnosti vyvodil veškeré důsledky, včetně toho, že se k vydanému rozsudku nepřihlédne a řízení o výkonu rozhodnutí se zastaví?

2. V případě kladné odpovědi na první otázku, závisí provedení takového přezkumu na podnětu odsouzeného či jiné oprávněné osoby, nebo je s ohledem na výše uvedené zásady unijního práva soud povinen v rámci řízení o výkonu pravomocného odsuzujícího rozsudku provést takový přezkum z úřední povinnosti?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Smlouva o Evropské unii, čl. 19 odst. 1 druhý pododstavec

Listina základních práv Evropské unie, článek 6, čl. 47 druhý pododstavec

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Ústava Polské republiky), čl. 42 odst. 3, čl. 45 odst. 1

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (zákon ze dne 6. června 1997 – trestní řád pro výkon rozhodnutí; dále jen „kkw”), čl. 9 § 1 a 2, čl. 13 § 1, čl. 15 § 1

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (zákon ze dne 27. července 2001 o organizaci obecných soudců; dále jen „p.u.s.p.”), čl. 42a § 1–8

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (zákon ze dne 7. června 1997 – trestní řád; dále jen „k.p.k.”), čl. 439 § 1 bod 2

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (zákon ze dne 6. června 1997 – trestní zákoník; dále jen „k.k.”), čl. 135 § 2

Stručné shrnutí skutkového stavu a řízení

- 1 Rozsudkem Sądu Okręgowego w Warszawie (Krajský soud ve Varšavě) ze dne 24. března 2022 byla CG uznána vinnou tím, že v období od 3. listopadu 2019 do 30. března 2020 psychicky a fyzicky zvláště krutým způsobem týrala nezletilou NK narozenou v roce 2019. Navíc v různých denních a nočních dobách začínala hádky, během kterých častovala dítě vulgárními výrazy obecně považovanými za urážlivé. Za tento skutek jí byl soudem uložen trest odnětí svobody na 4 léta a 6

měsíců. Současně tento soud uložil obžalované povinnost zaplatit poškozené částku ve výši 30 000 polských zlotých (PLN) a dále jí uložil zákaz styku s nezletilou po dobu 10 let. Rozsudek v anonymizované podobě uveřejnil. CG je již dva roky na svobodě, neboť ji prvostupňový soud (Krajský soud ve Varšavě) dne 22. ledna 2021 propustil z vazby.

- 2 Sąd Apelacyjny w Warszawie (Odvolací soud ve Varšavě) k odvolání prokurátora, zmocněnce poškozené a obhájce rozsudkem ze dne 30. prosince 2022 změnil rozsudek krajského soudu tak, že zvýšil nepodmíněný trest odnětí svobody na 8 let.
- 3 Nyní se vede řízení o výkonu tohoto rozsudku.
- 4 Rozsudek odvolacího soudu byl vydaný senátem ve složení: JL, předseda senátu, soudce KS a soudce zpravodaj MP. Soudce JL a soudce KS byli jmenováni soudci odvolacího soudu rozhodnutími prezidenta Polské republiky v tomto pořadí dne 26. května 2020 a dne 18. března 2021 na návrh Národní rady soudnictví (dále jen „KRS“) ve složení podle ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (zákon ze dne 8. prosince 2017 o změně zákona o Národní radě soudnictví a některých dalších zákonů).
- 5 Soudce Sądu Rejonowego dla Warszawy Mokotowa (Okresní soud ve Varšavě Mokotově) MP byl v době vydání rozsudku dočasně přidělen k Odvolacímu soudu ve Varšavě rozhodnutím ministra spravedlnosti. Nyní vykonává funkci soudce tohoto soudu, do níž byl jmenován rozhodnutím prezidenta dne 13. ledna 2023 na návrh KRS ve složení podle zákona ze dne 8. prosince 2017 o změně zákona o Národní radě soudnictví a některých dalších zákonů.
- 6 Způsob, jakým byl JL jmenován do funkce soudce Odvolacího soudu ve Varšavě, byl předmětem přezkumu ve 4 rozsudcích Sądu Najwyższego (Nejvyšší soud). Ve všech těchto věcech Nejvyšší soud shledal kasační stížnosti obhájců přípustnými a následně zrušil rozsudky vydané senáty, v nichž rozhodoval soudce JL. V odůvodnění rozsudku ze dne 14. prosince 2022 Nejvyšší soud po zjištění relevantních okolností dospěl k závěru, že výběrové řízení bylo vedeno bez stanoviska soudcovské obce, soudce JL neměl protikandidáta a výběrová komise rezignovala na pohovor s kandidáty – navzdory stanovisku KRS. Tyto skutečnosti budí zásadní pochybnosti. Nadto se Nejvyšší soud zabýval okolnostmi, které poukazují na silné vazby soudce JL na výkonou moc. Konkrétně Nejvyšší soud poukázal na tyto okolnosti:
  - soudce JL byl jmenován ministrem spravedlnosti dne 30. května 2018 do funkce kárného žalobce soudců obecných soudců na dobu čtyř let;
  - dne 10. září 2018 ministr spravedlnosti jmenoval JL členem pracovní skupiny ministra ve věcech kárných řízení soudců a vyšších soudních úředníků;

- JL byl dne 6. listopadu 2018 ministrem spravedlnosti dočasně přidělen k Odvolacímu soudu ve Varšavě na období od 1. prosince 2018 do 31. května 2019;
  - ministr spravedlnosti dne 17. dubna 2019 dočasně přidělil JL k Odvolacímu soudu ve Varšavě, a to od 1. června 2019 na dobu neurčitou;
  - dne 29. listopadu 2019 prezident Polské republiky rozhodl o jmenování JL soudcem Odvolacího soudu ve Varšavě;
  - dne 16. listopadu 2020 jmenoval ministr spravedlnosti JL předsedou Krajského soudu ve Varšavě;
  - v červenci 2022 jmenoval ministr spravedlnosti JL předsedou Odvolacího soudu ve Varšavě;
  - JL byl v roce 2022 prezidentem Polské republiky jmenován do funkce mimořádného kárného žalobce ve věci kárných řízení s několika soudci Nejvyššího soudu.
- 7 Nejvyšší soud zdůraznil, že všechna tato jmenování soudce JL měla diskreční povahu, což je ve veřejném mínění považováno za výraz důvěry veřejné moci. Nejvyšší soud se pozastavil nad velmi krátkým obdobím, v němž ke jmenováním došlo a také nad významem a důležitostmi svěřených funkcí.
- 8 Nejvyšší soud se pozastavil taktéž nad aktivitou a způsobem, jakým JL plnil funkci kárného žalobce a předsedy soudu s odkazem na mediálně známé kauzy a dospěl k závěru o souladu mezi činností soudce JL a veřejně deklarovanými očekáváními veřejné moci, a to zejména ministra spravedlnosti co do zahajování a vedení kárných řízení se soudci, jejichž rozhodnutí byla opřena o rozsudky evropských soudů, včetně těch, týkajících se složení soudu v souladu s článkem 45 Ústavy Polské republiky, čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a článkem 47 Listiny základních práv Evropské unie.
- 9 V rozsudku ze dne 19. října 2022 se Nejvyšší soud zabýval věcí, v níž Odvolací soud ve Varšavě rozhodoval ve složení senátu: JL, KS a MP, tedy v totožném složení jako v případě rozsudku, který je důvodem položení předběžné otázky Soudnímu dvoru. V odůvodnění Nejvyšší soud uvedl, že v důsledku novely provedené zákonem ze dne 8. prosince 2017 o změně zákona o Národní radě soudnictví, přestala KRS vykazovat znaky ústavního orgánu, což vedlo k tomu, že osoby jmenované prezidentem do funkce soudce na návrh této KRS nejsou nezávislé a nestranné. Bezprostřední závislost procesu výběru soudců na politické moci odůvodňuje závěr, že o jmenováních soudců mohou rozhodovat jiné než věcné důvody.
- 10 Nejvyšší soud se v odůvodnění tohoto rozsudku věnoval také aktivitám JL coby kárného žalobce. Nejvyšší soud citoval řadu tiskových zpráv z webu kárného žalobce, které informují o zahájení disciplinárních řízení vůči soudcům za jejich

rozhodovací činnost uplatňující normy plynoucí z článku 45 Ústavy Polské republiky, čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a článku 47 Listiny základních práv Evropské unie. Nejméně jedno z těchto řízení bylo zahájeno přímo zástupcem kárného žalobce, soudcem KS. Navíc Nejvyšší soud uvedl, že JL jako předseda Odvolacího soudu ve Varšavě zprostil výkonu funkce soudce uplatňující unijní právo.

- 11 Výše uvedené skutečnosti vedly Nejvyšší soud k závěru, že pokud byl soudce JL jmenován soudcem Odvolacího soudu ve Varšavě nezákonně a jestliže byl členem rozhodujícího senátu, pak tento senát nesplňuje požadavky nestrannosti a nezávislosti.
- 12 Argumenty ohledně řádného obsazení soudu týkající se JL se vztahují také k soudci KS. Soudce KS byl také členem pracovní skupiny ministra ve věcech kárných řízení soudců a vyšších soudních úředníků. Byl jmenovaný ministrem spravedlnosti do funkce místopředsedy Krajského soudu ve Varšavě krátce poté, co se funkce předsedy tohoto soudu ujal JL. Také nedlouho poté, co se JL ujal funkce předsedy Odvolacího soudu ve Varšavě, jmenoval ministr spravedlnosti KS místopředsedou tohoto soudu. Navíc, a to je podstatné, soudce KS je od roku 2018 nepřetržitě zástupcem kárného žalobce, tedy zástupcem soudce JL. Proto se blízké politické vazby týkají nejen soudce JL, ale také soudce KS. Pokud jde o soudce MP, je třeba uvést, že od roku 2018 je nepřetržitě členem KRS, do níž 15 soudců jmenovali politici. Soudce MP se aktivně účastní činnosti KRS podkopávající svou činností nezávislost soudů a soudců.
- 13 Při takto složeném senátu odvolacího soudu, který dne 30. prosince 2022 vydal rozsudek ve věci CG, měl předkládající soud za to, že je povinen předložit předběžnou otázku Soudnímu dvoru. Podle předkládajícího soudu existují vážné pochybnosti, zda je možné bez újmy právu na spravedlivý proces před nezávislým a nestranným soudem s nezávislými soudci, vykonat rozsudky zatížené závažnými vadami porušujícími právo na spravedlivý proces plynoucí z článku 45 Ústavy Polské republiky, čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a článku 47 Listiny základních práv Evropské unie.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 14 Předložení nynějších předběžných otázek je nezbytné k učinění dalších procesních úkonů ze strany předkládajícího soudu, neboť v závislosti na odpovědi na předběžné otázky tento soud buď nařídí výkon trestu, nebo řízení o výkonu rozhodnutí zastaví podle čl. 15 § 1 kkw z důvodu existence důvodu bránícímu tomuto řízení, tj. neexistence pravomocného odsuzujícího rozsudku.
- 15 Předkládající soud si je vědom toho, že otázky trestní odpovědnosti nejsou obecně upraveny unijním právem, avšak v projednávané věci se jedná o zásadu účinného práva na soud (které by bylo pošlapáno, pokud bychom dospěli k závěru, že občan Unie může být zbaven svobody bez pravomocného rozsudku vydaného soudem, který byl zřízen na základě zákona a je nezávislý a nestranný), a také základní

práva, jako je právo na svobodu zaručené článkem 6 Listiny základních práv Evropské unie.

- 16 Podle názoru předkládajícího soudu účast soudce jmenovaného výše uvedeným způsobem na vydání rozsudku vede k závěru, že takto personálně obsazený senát nemůže být uznán za obsazený řádně, a proto je v takovém případě dán absolutní důvod pro zrušení rozhodnutí podle čl. 439 § 1 bodu 2 k.p.k. S ohledem na to předkládající soud odkazuje na řadu rozhodnutí Soudního dvora, Evropského soudu pro lidská práva a také polských soudů – Nejvyššího soudu, Naczelnego Sądu Administracyjnego (Nejvyšší správní soud) a obecných soudů.
- 17 Pochybnost předkládajícího soudu se týká konkrétně možnosti přezkoumat splnění výše uvedených požadavků poté, co již bylo skončeno trestní řízení formálně pravomocným odsuzujícím rozsudkem, zejména pokud, jako v původním řízení, žádný z účastníků řízení nevznesl námitku nesplnění požadavků, aby se jednalo o nezávislý a nestranný soud, předem zřízený zákonem, a navíc splnění těchto požadavků nebylo v tomto řízení zkoumáno. Jde tedy o to, zda lze tuto otázku zkoumat později, zejména v řízení o výkonu odsuzujícího rozsudku.
- 18 Předkládající soud argumentuje ve prospěch povolení takového přezkumu, protože splnění výše uvedených požadavků ve vztahu k rozhodování o vině a trestu je ze své podstaty primární a ústavní povahy, tj. bez splnění těchto požadavků není orgán odsuzující za spáchání trestného činu schopen vykonávat soudní moc.
- 19 Předkládající soud si je naproti tomu vědom, že při nevznesení těchto otázek v trestním řízení a při formálním pravomocném odsouzení mohou přezkumu bránit další důležité zásady unijního práva jako je zásada právní jistoty, nezpochybnitelnosti pravomocných rozhodnutí, proporcionality a procesní autonomie. Je tomu tak tím spíše, že takový rozsudek je z praktického hlediska považován za formálně pravomocný a není pochyb, že pokud se připustí přezkum splnění předmětných požadavků v řízení o výkonu, tj. po formální právní moci rozsudku, může to vést ke zrušení účinků této „pravomocnosti“.
- 20 Případné zastavení vykonávacího řízení by pro obviněného nemělo znamenat beztrestnost. Povinností soudní moci je přivést obviněného k odpovědnosti v řízení splňujícím předmětná kritéria a zakončit věc pravomocným rozsudkem, který bude následně vykonatelný, pokud bude obviněný uznán vinným.
- 21 Odpověď na druhou otázku je podmíněna kladnou odpovědí na první otázku.
- 22 Předkládající soud si není jist, zda přezkum požadavků předchozího zřízení soudu na základě zákona a požadavků nezávislosti a nestrannosti soudu, je předkládající soud ve vztahu k odsuzujícímu rozsudku v nynější věci povinen provést z úřední povinnosti, nebo zda by se toho měl zdržet, pokud v tomto ohledu není procesně aktivní sám odsouzený.

- 23 Pokud by byla přijata druhá možnost, předkládající soud pochybuje, zda je jakožto soud Evropské unie rovněž povinen informovat odsouzeného o možnosti dovolávat se před ním toho, že soud, který vydal odsuzující rozsudek, tyto požadavky nesplnil, a určit mu k tomu přiměřenou lhůtu. Předkládající soud má navíc pochybnosti, zda tyto povinnosti zahrnují také vyslechnutí soudce nebo soudců, kteří vydali dotčené rozhodnutí, a kterých se může týkat námitka nesplnění uvedených požadavků.
- 24 Předkládající soud navrhuje, aby žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla projednána ve zrychleném řízení podle čl. 105 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora. Tuto žádost odůvodňuje tím, že věc se týká trestní odpovědnosti obžalované z trestného činu, dotýká se základních práv a je důležitá i z hlediska veřejného zájmu (je ve veřejném zájmu, aby osoby, které jsou pachateli trestných činů, byly urychleně postaveny před soud).

PRACOVNÍ DOKUMENT